

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

Warszawa, 19 maja 2023 roku

ZSS.422.10.2023.KS

**Pan
Adam Niedzielski
Minister Zdrowia**

Szanowny Panie Ministrze,

stosownie do art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 292) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie podjęcia działań legislacyjnych na rzecz umożliwienia nieodpłatnego pobytu w stacjonarnym zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego opiekuna dziecka, które korzysta z leczenia uzdrowiskowego w warunkach stacjonarnych.

Z przykrością odnotowuję wpływające do mnie zgłoszenia, w których rodzice dzieci wymagających leczenia uzdrowiskowego informują, że muszą zrezygnować z ich pobytu w stacjonarnym zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego z uwagi na koszty, jakie muszą ponieść – jako opiekunowie – za taki pobyt. Należy przy tym wskazać, że sprawowanie opieki nad dziećmi, w szczególności małymi lub niesamodzielnymi, czasami jest koniecznością a nie alternatywą dla rodzica lub innego opiekuna dziecka.

Przytaczając tylko ostatnie zgłoszenie¹, które do mnie wpłynęło w tej sprawie, informuję, że rodzic dziecka skierowanego na leczenie uzdrowiskowe zrezygnował z niego po tym, jak otrzymał informację o kosztach pobytu opiekuna małoletniego pacjenta wynoszących 4389 zł (plus dodatkowe koszty tj. opłata uzdrowiskowa oraz koszty przejazdu – razem w kwocie 320 zł; czyli łącznie z kosztami pobytu: 4709 zł).

Dla wielu rodzin takie koszty są zbyt wysokie, w szczególności w obecnej sytuacji ekonomicznej Polaków doświadczających skutków znacznego wzrostu cen podstawowych towarów i usług.

---

¹ ZSS.441.204.2023

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.² w art. 68 przyznaje każdemu obywatelowi, niezależnie od jego sytuacji materialnej, prawo do ochrony zdrowia (na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych³ (dalej: ustawa o świadczeniach). Szczególny obowiązek władz publicznych w tym zakresie odnosi się m.in. do dzieci.

Art. 15 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach stanowi, że świadczeniobiorcy mają, na zasadach określonych w ustawie, prawo do świadczeń opieki zdrowotnej, których celem jest zachowanie zdrowia, zapobieganie chorobom i urazom, wczesne wykrywanie chorób, leczenie, pielęgnacja oraz zapobieganie niepełnosprawności i jej ograniczanie. Świadczeniobiorcy przysługują świadczenia gwarantowane z zakresu m.in. leczenia uzdrowiskowego (art. 15 ust. 2 pkt 8). Prawo do świadczeń z zakresu leczenia uzdrowiskowego szerzej reguluje art. 33 ustawy o świadczeniach, który stanowi, że świadczeniobiorca ponosi koszty przejazdu na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową i z leczenia uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej oraz częściową odpłatność za wyżywienie i zakwaterowanie w sanatorium uzdrowiskowym (ust. 3), jednak wyjątek stanowią małoletni świadczeniodawcy (art. 33 ust. 4 ustawy o świadczeniach zwalnia bowiem małoletnich i inne uprawnione w tym przepisie osoby⁴ z kosztów wyżywienia i zakwaterowania w szpitalu uzdrowiskowym dla dzieci, sanatorium uzdrowiskowym dla dzieci i sanatorium uzdrowiskowym – nie zwalnia jednak z kosztów przejazdów). Przepis art. 33 ani żaden inny przepis ustawowy nie stanowi natomiast nic o kosztach związanych z pobytem opiekuna małoletniego świadczeniobiorcy w stacjonarnym zakładzie leczenia uzdrowiskowego. To, że opiekun małoletniego ponosi pełne koszty związane z swoim pobytem wraz z dzieckiem w stacjonarnym zakładzie leczenia uzdrowiskowego, wynika z § 4 ust. 6⁵ rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie kierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową⁶ oraz § 12 ust. 16⁷ Zarządzenia

---

² Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

³ t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2561 z późn. zm.

⁴ Dzieci i młodzież do ukończenia lat 18, a jeżeli kształcą się dalej - do ukończenia lat 26, dzieci niepełnosprawne w znacznym stopniu - bez ograniczenia wieku, a także dzieci uprawnione do renty rodzinnej nie ponoszą odpłatności za koszty wyżywienia i zakwaterowania w szpitalu uzdrowiskowym dla dzieci, sanatorium uzdrowiskowym dla dzieci i sanatorium uzdrowiskowym.

⁵ **Doręczając skierowanie w postaci papierowej na leczenie w sanatorium uzdrowiskowym, oddział wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia informuje o zasadach odpłatności za pobyt w sanatorium, w tym, jeżeli dotyczy, o całkowitych kosztach za pobyt opiekuna.**

⁶ t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 111 z późn. zm.

Nr 21/2020/DSM Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 26 lutego 2020 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe⁸.

Kwestia kosztów przejazdu m.in. małoletniego wraz z opiekunem na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową i z leczenia uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej są jasno wyrażone w art. 33 ustawy o świadczeniach, natomiast koszty opłaty uzdrowiskowej w art. 17 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych⁹. Nie są jednak w żadnej ustawie jasno uregulowane koszty (i składowe tych kosztów) związane z pobytem opiekuna przy dziecku podczas leczenia tego małoletniego w stacjonarnym zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego.

Jedynie nadmienienie o kosztach za pobyt opiekuna w przepisach rozporządzenia w sprawie kierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową jest w mojej ocenie nie tylko niewystarczająco precyzyjne, lecz także wykracza poza delegację ustawową określającą zakres spraw przekazywanych do uregulowania w rozporządzeniu¹⁰.

Obecnie koszty pobytu np. rodzica sprawującego opiekę nad dzieckiem korzystającym ze świadczeń zdrowotnych w sanatorium dla dzieci regulowane są w zasadzie dowolnie przez świadczeniodawcę (koszty pobytu opiekuna są wyliczane według cennika zakładu lecznictwa uzdrowiskowego albo na podstawie indywidualnych ustaleń z takim zakładem).

W stanowisku Ministra Zdrowia z 26 stycznia 2022 r. DLD.050.2.2022.SR podniesiono: *„Postulaty dotyczące pokrycia kosztów pobytu opiekuna oraz przyznania rodzicowi (opiekunowi) dodatkowego płatnego urlopu lub świadczenia opiekuńczego potrzebnego na opiekę w ramach leczenia dzieci niepełnosprawnych oraz dzieci w wieku od 3 do 6 roku życia pod opieką osoby dorosłej, wykraczają poza kompetencje resortu zdrowia. Z uwagi na brak możliwości finansowania pobytu opiekuna przez NFZ, jako że pobyt ten nie stanowi realizacji świadczenia opieki zdrowotnej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (...), już w 2019 r. Ministerstwo Zdrowia zwróciło*

---

⁷ Koszty związane z pobytem opiekuna nie podlegają finansowaniu przez Fundusz.

⁸ NFZ z 2020 r. poz. 21 z późn. zm.

⁹ t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 70

¹⁰ Art. 33 ust. 5 ustawy o świadczeniach stanowi, że Minister właściwy do spraw zdrowia, po zasięgnięciu opinii Prezesa Funduszu oraz Naczelnej Rady Lekarskiej, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób wystawiania skierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
- 2) tryb potwierdzania skierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową oraz wzór tego skierowania - uwzględniając konieczność weryfikacji celowości skierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową.

się dwukrotnie do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z prośbą o rozważenie możliwości współfinansowania ze środków socjalnych kosztów pobytu opiekunów świadczeniobiorców korzystających ze stacjonarnego leczenia uzdrowiskowego. Zgodnie z otrzymaną odpowiedzią, pobyt w uzdrowisku opiekuna osoby niesamodzielnej nie wpisuje się w definicję pomocy społecznej, bowiem nie świadczy on usług opiekuńczych, o których mowa w art. 50 ustawy o pomocy społecznej (...).” Nie mogę w pełni zgodzić się ze stwierdzeniami zawartymi w tym stanowisku, że kwestia pobytu opiekuna przy dziecku w trakcie leczenia uzdrowiskowego wykracza poza kompetencje resortu zdrowia oraz kategorycznego założenia, iż istnieje z gruntu przyjęty brak możliwości finansowania pobytu opiekuna stanowiącego przedmiot niniejszego wystąpienia przez Narodowy Fundusz Zdrowia, jako że pobyt ten nie stanowi realizacji świadczenia opieki zdrowotnej w rozumieniu przepisów ustawy o świadczeniach.

Zauważyć bowiem należy, że pobyt np. rodzica przy dziecku leczonym w szpitalu także nie stanowi wprost realizacji świadczenia opieki zdrowotnej w rozumieniu przepisów ustawy o świadczeniach, jednak jest od 2019 r. nieodpłatny - dzięki działaniom m.in. Ministra Zdrowia. Nieodpłatność za taki pobyt została wprowadzona dzięki nowelizacji przepisów ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (dalej: ustawa o prawach pacjenta). Wprowadzoną zmianę ówczesny Minister Zdrowia tak komentował podczas konferencji prasowej w maju 2019 r.: „*Wiemy, że pobyt rodzica jest ważny dla procesu zdrowienia dziecka. Udowodniły to badania naukowe. Dlatego zdecydowaliśmy, że Narodowy Fundusz Zdrowia będzie pokrywał wszelkie koszty związane z jego pobytym w postaci łóżka, pościeli czy posiłku*”¹¹.

Uważam, że nic nie stoi na przeszkodzie w uznaniu pobytu mającego na celu sprawowanie przez opiekuna opieki nad dzieckiem leczonym w stacjonarnym zakładzie leczenia uzdrowiskowego, które ze względu na wiek i / lub stan zdrowia tej opieki wymaga, za emanacją prawa pacjenta do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej - a więc opieki, która nie generuje konieczności ponoszenia kosztów po stronie opiekuna.

Art. 34 ustawy o prawach pacjenta¹² stanowi, że *pacjent ma prawo do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej. Przez dodatkową opiekę pielęgnacyjną (...) rozumie się opiekę, która nie polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, w tym także opiekę sprawowaną nad pacjentem małoletnim albo posiadającym orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz nad pacjentką*

---

¹¹ Źródło: Rp.pl *Rodzic nie zapłaci za pobyt z dzieckiem w szpitalu* Publikacja: 30.06.2019 00:01, <https://www.rp.pl/prawo-dla-ciebie/art1255761-rodzic-nie-zaplaci-za-pobyt-z-dzieckiem-w-szpitalu>

¹² t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1876 z późn. zm.

w warunkach ciąży, porodu i porodu. Przez dodatkową opiekę pielęgnacyjną sprawowaną nad pacjentem małoletnim lub posiadającym orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, w podmiocie leczniczym, o którym mowa w art. 33 ust. 1¹³, rozumie się również prawo do pobytu wraz z nim przedstawiciela ustawowego albo opiekuna faktycznego.

Stacjonarny zakład lecznictwa uzdrowiskowego jest podmiotem leczniczym wykonującym działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, a zatem jest podmiotem, o którym mowa w art. 33 ust. 1 ustawy o prawach pacjenta¹⁴.

Art. 35 ustawy o prawach pacjenta reguluje kwestie kosztów realizacji prawa do kontaktu z innymi osobami oraz prawa do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej. Koszty te ponosi pacjent, jeżeli realizacja tych praw skutkuje kosztami poniesionymi przez podmiot leczniczy wykonujący działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, jednak przepisu stanowiącego o powyższym (tj. art. 34 ust. 1) nie stosuje się w przypadku dodatkowej opieki pielęgnacyjnej, o której mowa w art. 34 ust. 3, tj. w przypadku opieki pielęgnacyjnej sprawowanej m.in. nad pacjentem małoletnim.

Leczenie uzdrowiskowe dzieci w Polsce od lat przeżywa kryzys i wie o tym Ministerstwo Zdrowia, które prowadzi działania na rzecz opracowania strategii reformy systemu lecznictwa uzdrowiskowego. Jednym z problemów, jakie odnotowuje Biuro Rzecznika Praw Dziecka, ale także w znacznie większej skali Narodowy Fundusz Zdrowia, jest rezygnacja z wyjazdów dzieci do sanatoriów pomimo potwierdzonego skierowania. Rezygnacje te niejednokrotnie wynikają – jak informują rodzice dzieci w kierowanych do mnie wnioskach – z kwestii finansowych (braku możliwości pokrycia kosztów dojazdów i pobytu wraz z dzieckiem podczas jego leczenia uzdrowiskowego). Zwracam się do Pana Ministra z prośbą o analizę możliwości podjęcia działań na rzecz umożliwienia nieodpłatnego

---

¹³ Podmiot leczniczy, o którym mowa w art. 33 ust. 1 ww. ustawy to „podmiot leczniczy wykonujący działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej”.

¹⁴ Zgodnie z art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 633 z późn. zm.) rodzajami działalności leczniczej są m.in. stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne: a) szpitalne, b) inne niż szpitalne. Art. 2 ust. 1 pkt 12 ww. ustawy stanowi, że stacjonarne i całodobowe świadczenie zdrowotne inne niż świadczenie szpitalne to świadczenia opiekuńcze, pielęgnacyjne, paliatywne, hospicyjne, świadczenia z zakresu opieki długoterminowej, rehabilitacji leczniczej, leczenia uzależnień, psychiatrycznej opieki zdrowotnej oraz lecznictwa uzdrowiskowego, udzielane pacjentom, których stan zdrowia wymaga udzielania całodobowych lub całodziennych świadczeń zdrowotnych w odpowiednio urządzonych, stałych pomieszczeniach.

pobytu w stacjonarnym zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego opiekuna dziecka, które korzysta z leczenia uzdrowiskowego w warunkach stacjonarnych.

W 2017 r. zostały opublikowane rekomendacje *Zespołu do spraw opracowania koncepcji zmian w zakresie systemu lecznictwa uzdrowiskowego* (powołanego przez Ministra Zdrowia). W raporcie końcowym Zespół rekomenduje m.in.: dofinansowanie ze środków socjalnych kosztów przejazdów na leczenie uzdrowiskowe dzieci, dofinansowanie ze środków socjalnych kosztów pobytu opiekuna w ramach leczenia dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci w wieku od 3. do 6. roku życia pod opieką osoby dorosłej. **Rekomendacje powstały przed tym, jak podjęto słuszną nowelizację przepisów ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta** (umożliwiająca rodzicom lub innym uprawnionym osobom sprawowanie dodatkowej opieki pielęgnacyjnej nad małoletnim pacjentem przebywającym w podmiocie leczniczym wykonującym działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej bez konieczności ponoszenia z tego tytułu kosztów). Jak wynika ze stanowiska Ministra Zdrowia z 26 stycznia 2022 r. DLD.050.2.2022.SR koncepcja przeniesienia kosztów za dojazdy na leczenie uzdrowiskowe i za pobyt opiekuna przy dziecku leczonym uzdrowiskowo na resort właściwy w sprawach zabezpieczenia społecznego pozostaje aktualnym kierunkiem działań w Ministerstwie Zdrowia. W związku z tym zwracam się z prośbą o wskazanie, na jakim etapie jest współpraca międzyresortowa w tej sprawie oraz czy udało się wypracować jakieś rozwiązania w ww. kwestiach. Będę też wdzięczny za rozważenie spojrzenia na zagadnienie dotyczące problematyki kosztów pobytu w stacjonarnym zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego opiekuna dziecka, które korzysta z leczenia uzdrowiskowego w warunkach stacjonarnych z perspektywy wskazanej w niniejszym wystąpieniu.

Z poważaniem

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak